ԱԶԳԱՍԷՐ

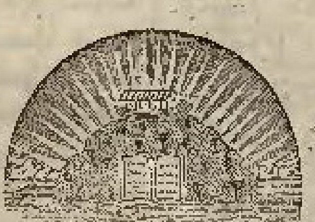

ՈՒՍՈՒՄՆ ԱՌՆԷ ԶՄԱՐԴ ԵՐՋԱՆԻԿ

ԼՐԱԳԻՐ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ. ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԵԱՑ.

ՀԱՏ. Գ. ԹԻՒ 64. ԿԱԼԿԱԹԱ 1846 Հոկտեմբեր 31.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԿԱԼԿԱԹԱ

Զ ՈՒՐԱԽԱՑԵԱԼ յանձինս մեր՝ հրատարակեմք յլուր հանուր՝ զուարճալի ընթերցանելեաց մերոց. զի 'ի մտաց նըկարեցաւ կենդանագիր Պատկեր Գերապատիւ Պարոն Յարութիւնի Ագաբեկեան կալանաւորի բազմաց յաթու իւրում. առ ընթեր պատկերանոյ գործաւորութեան իւրոյ. Գործ ընտիր Պարոն Գէ Լահօյի Գաղղիացւոյ. յաջ իւրում անկեալ զԱզգասէր զարդարել այնպէս. մինչ զի զարդ երեսի բառս ԱԶԳԱՍ. և Ճառագայթարձակն ԱՐԱՐԱՏ. ՍԷ. որպան խնդութիւն անձն մեր. զի Մ'ի յերեւելի պաշտօնէութեանց Լրագրիս այսորիկ՝ որ կոչէր շնորհն անդամանդել և մարգարտի կոչել 'ի ձեռին իւրում. ընտրեաց իւր յաւէտ զանուշահոտան Ազգասէր. Օրինակ Աղբերակն մէջ զլուխն ժամանակիս գեղ 'ի բու անդր. և քաջալերութիւն տայ հրապարակագիր Նշանաց մերոց՝ խրախոյս բառնալ 'ի Պատուական Ազգ մեր. յարում Բազմաց յառաջ 'ի փառս անձանց գրելով զմտաւորական զրուցս Ազգին, զօրաւորութեամբ յառաջնոց զկատարելութեան սովորական զբաւականին բերոց՝ զարձուցանեն 'ի մարմնոյ ամենայն արուեստից, գիտութեանց և ճարտարութեանց. գերագոյն ամենայնի դնելով զՄեր Աշխ. և զՅարկեւորն Աստուծոյ.

— 'Ի 18. ամսոյս յաւուր Կիրակէի նորին յերկու ժամու, մեծօրէն եղև առ գեղեցիկ լուսաշարժ իմն մեղմ, 'ի Հիւսիսոյ ընդ հարաւ.

— Ընդդիմակ Կառավարին Մ. որդէն մանուկն ամամացաւ ընդ Օրի-

որք Հռոմայ՝ ընծայեցաւ մի քահ., 'ի ձեռն Արժանապատուի. Երիցուն մերոյ Տէր Մարտիրոսի Տէր Յովակիմեան՝ 'ի 19 Հոկտեմբերի. Եւ խնդգամք ասել, զի մեծ մասն խորհրդոյ Եկեղեցւոյ 'ի յերգս. Ընդդիմացի թարգմանութեամբ պաշտպանեցաւ. Քանզի երաժշտութիւն ոչ է մեզ լիով ուսանելի քահանայս ունիլ (որպէս այժմ,) 'ի հրաւէր Ազգաց Օտարաց 'ի նախնեաց իւրեանց Արեւ Հայաստանի, յորմէ և առ Հայրենեացն ի Նոյն Աստուած.

—Աւերի գպրոցին Հրէից 'ի Պոմթայոյ՝ գտաւ ապա կայսրու 'ի մէջ միում յենկեղէկ արտաքոյ խելի ընժուլթից կամ հանդէպ: Ողնողքն անապարդին՝ թերեւս ծածկել կամեցան ումիր զսենյակս իւրեանց. բայց ուր արդեօք աշխատութիւն պահոց դատարանին, որք ասացեալ տնտղւոյն կային.

—⁂—

ՆՈՐՕՐԻՆԱԿ ՆԱՒԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Յաւուրս վաղուց հետէ մինչ ցարդ՝ երբեք յուսել չերեւ թէ յայտ երեւակի տարրոյն՝ 'ի մէջ հեղ և կէս աւուրց ամագարումեալ նաւ. ինձ՝ թողեալ զնաւագեցն, հասանել կէս ատոի 'ի Ռանզուն: Բայց այժմ ուրախութեամբ արաք ասեմք, զի Հաբերաբմի-Անու Մարիս Հայրապետն նաւընդ կառավարութեամբ Նաթանիէլ Հեզփօրդին ժամանեցաւ անդանօր. յոր հասեալ յաղթեալ ար կարէր հասանել այնքան շուտ. Յառաջագոյն արարեալ Բարձրեցոյն յայտնեալ տեսանեմք առ Անգղիացոյն Ամերիկեան՝ Ընկերուն մերոյ՝ Պարոն Թ. Խ. Աքիմաւն որ նաւին նաւավարութեան յայտ երեւեալ Ընտանեաց իւրոց. Մաղթեմք Աստուծոյ այսպիսի յաջողութիւն և զալիմի նորուն 'ի գիրկս ընտանեաց իւրոց:

—ՀԵՏԻՒՈՐԱՑ. Տեղական Բրիտանական իշխանութեան ասանմբ տարեալ զնաւակ Փոխարքային՝ ընթերցաւ 'ի լուր Բարձրագոյն Նաւանին Հնդ արտաքսաց. յորում էին գանգատմունք զոչ բարուք կառավարութեան երկրին, և պարունք կարգելոյ նորա զնոր նախարարս գործոց Տէրութեան: Նաւանի պատասխանեաց՝ թէ արդէն իսկ Սաղար Ռոսմբաշի ընդելին՝ կառավարել զանհնարն. և Զընդալ Լալ. որ հաւատարիմն էր Բրիտանական իշխանութեան՝ արք պաշտօնէ իւր ընդ սիրուրաստ սիրոյ ասուփի պարտեւք. Թէ չարեքն ամբաստանեալ նոր իմ չէին, և ժամանակի այլոց ունէին մինչ Ռոսմբաշի կարգել մոգպել զնոսա: Առ որ եհարց ամի Տեղակալն. եթէ ընթերցաւ զսա արդեօք զնոսւղթն, և նա պատասխանեաց՝ թէ արժանի ընթերցման ոչ համարեցաւ զնոսա, բայց թէ զորս Տեղակալն յանձնեաց տալ բերել առ ինքն.

—ԲՈՒԹԲԱՅՍԻ. Ոսկեզմաթ Մահմուտ Ագգաւ Բրոհեմն, որ ասպն զանձնաւորեալն արդէ Տեանն իւրոյ՝ վասն արժանի կամ ոսկի զարդուց նորա. կնքեալ Պետրոզայն Ատենի ատեանին կախեալ զփոյրն՝ խոստովանութեամբ ատեանիցաւ:

—Զանգերն նաւ եհաս 'ի Բաւշեռայ 'ի Բոմբայի 'ի 6 Ամսոյս, յորում նաւեկին Վրաստանայք Տէր Նիկողայոս Տէր Յարութիւն 'ի Մադրաս. Տէր Աբրա Մահի Յովհաննէսեան 'ի Բոմբայի. Տէր Մինաս Բաղալեան 'ի Մինկալոր. ընդ. Տիկին և Օրիորդ Աւագեան, ծառայիւք հանդերձ:

ԳԱՂԹԱԿԱՆՔ

—Լսի թէ Բօղոս Խան Թումանեա-նցի վերադարձեալ յԻՆ Յու-լիսի ամսեան 'ի Շիրազոյ՝ հաշտեալ կցէ ընդ ամենայն թշնամիս իւր ։ յո-րոց ականաւորք են Իշխան Գուշ-տասպ և Իշխանն Գուշտասպեան ։ Հա-ստատեալ կարծիք են՝ թէ զայս առ-նելով յուսայ 'ի հօրէ իւր զեկեղե-ցական ազատամտութեան ընդդէմ Մարզպա-նին Պարսից, և նա առի զենեն առա-ջնոյ հարկս և հարկոց գիւղորէից նորա ։

—'Ի Հռոմանել Պօղոս Բահրի նաւին 'ի Բուշեռ՝ Բրիտանիական նշանաւ ։ հը-րաւիրանօք 'Նախօրդ կամ 'նաւապետ նորա Շեխ Իւսուֆ Բէնշէրեթիմ փոխ 'ի նաւ անդր 'ի հացկերոյթ՝ Շեխ 'Նասր Բաղարագանի Բուշեռայ՝ ա-րտաքս ընծայեաց լուսնոք, և 'ի մեծ և յերկ իւրեանց պատուիս թնդա-նօթաձգութեամբք ։ Մի ամի 'ի ծառայից Շեխ Հուսէյնի Հօրեղբօր որդւոյ Շեխ 'Նասր Բաղարագանին՝ զարմանեալ չնչին ունելով ընդդէմ միոյ 'ի նաւաստեաց Պօղ Բահրոյ՝ բարկէ առ Տէր իւր, և գնալ 'ի նմանէ առս զինուորեալս մեռա-ան թուով, զնոյ ունի զանգս ծա-ռայեցոյն ։ Իսկ սորա երանէ 'Նախօրդն իւրովքն հանդերձ՝ 'ի վերայ յարձակին որինցե ։ և ոչ պատկառեալ յերեսաց 'Նախօրդին կամ յերեկեան պատուոյ նորա, այլ և վիրաւորեն զնա և զնաւաստիս նորա ։ Բարձեալ զնա 'ի տուն Շեխ Ար-գուլ Մուսայի՝ Հրամ եղեն անդր դ-Հայկական Պարսն Կարապետ Ա-րահամեան Բժիշկ Տէրութեան Բրիտանիացւոց 'ի Բուշեռ ։ որ խո-հեմն եկեալ և մատուցեալ է զա-

մենայն ստոյգ ամենածանօթ հը-մտութեան իւրոյ յարուեստին վիրա-բուժութեան, և այն՝ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆ-ԿԵՐՈՒԹԵԱՆ՝ որ մինչ 'ի խնդիր լինի օգնել 'նեղելոց և վտարելոց ։

Մայր Հինել Բրիտանական Տէրութեան թուի թէ միջամուխ եղեալ լինի՝ գրեալ կցէ առ Նախապար Պետրոսն Բռնդեկացւոց Զին 'ի Թեհե-րան, և սպառէ վճռել Նորին ։

—Եւ Բաղարագանն Բուշեռայ զնե-ւորօք 'ի տուն Համի Մահմետ Բաղէր Բազար Մոլլայոյ Բազարջանե-ցւոյ՝ Հին փախստականի, 'ի զինու Շեխ Հուսէյնի և իւրոցն ամենեցուն ։ այլ ոչ եղեւ, զի փախուցեալ 'նորա 'ի Թանգստանն, մեռցու առի, ընդ Բազէր Խանի ամուրն ։

—Բաղարագանն Բուշեռայ եւ 'ի գիւղօրէս հաշտեցուցանել զԹանգստ-անցին ընդ Բէնհաջէր Արաբաց ։ Այս ծանապարհորդութե Շեխին շահ մեծ բերէ քաղաքին, զի թէ կովից թէ ակամայ՝ պարտին գիւղականք ըն-ծայս մատուցանել 'նմա ։

—Հաղորդագիր 'եշմա Թաղամ մ ա-ռնան 'նա ընդ կառավարութեանց Հայկական Պարսն Մելքոնեան Բաղ-ահզեան Յարութիւնեան՝ եհաս 'ի Բուշեռ ։ առնելով անդր 400 ։ մե-ծամեծ զամբիւղս շաքարի, և 400 քանիս ոսկոյ Թիմանից ։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

ՅԱՌԱՋԻՆ գրութիւնք Յարգոյ Փարսն Պ. ահկապաց Պ. Պարզապա-րեան Վ. Եբրանկողի Աշխարհաց Արա-բատեան, և Գարբառկողի Արցախեան Արարատեան Ընկերութեան, Թուե-լոյ յուշոն Օգոստոսի Ի. Օ. մասնեալ քաղաքք գինեաց ։

« 'Ի Վէննայոյ ծանուցանեն ինձ Մխիթարեան Միաբանութիւնն. զի ցանկայ ընդունել յանուն իւր զօրինակ մի յԱզգասէր Օրագրէ ձերմէ. վասն որոյ հաճեսջիք յուղարկել նմա յառաջնորդայար. և զարժէսն նորա առցուք յանձն 'ի հոգս մեր։ »

Շնորհակալութ շնորհամբք հանրա-բեմք զԱյն քաջալերիչ. և յուսամք զի յորինակն անխափան Բնտանիքու-թեան, մանաւանդ թէ՝ և Ազգասէր-ութեան Ուխտն այսորիկ. որդիա-նաւորութիւն և այլք.

ԱՆԳՂԻԱ

Լոնտոնայ Թղթաբերին հնաւ զրի-թէ ոչ ինչ նորանոր լուրք. բայց այն՝ զի դեսպանեն Իսպանիոյ՝ որ-պէս յանցեալ, անդ՝ նոյնպէս և յայս-միկ ասուրս միաբանայն ապահովու-թեան, որպէս և մասամբ իւրեք Գաղ-ղիոյն Հայրենայն, Բելգիոյն և Հիւ-սիսականնցն Գերմանիոյ. — Օրե-րական Ընդղիոյ նստաւ. ուր միաձայն զառն բանք թէ * Իշխանութիւն և թէ Վաղավորութիւն կողմնակ որք և երե-րաց Խնդակից եղեն վասն յայտնելոյ պատերազմաց 'ի Հնդկաստան, և ընդունելոյ խաղաղու-թեան և երջանկութեան Աֆղանիստանի երկրին.

— Ակնկալեմացուք 'ի Հայաստանեայց յօժարեցան, բայց Անգղիացիք ոչ ընկալան, մինչև ոչ 'ի ձեռս զրա-ւեսցեն զնոսա՝ զԱֆղանիստանի նահանգ.

— Պարտեաց ան տուրքն է յՈւիզ-դեա և Միջնատարութիւնք անդամն ի յԱշտն զնրտկին՝ ցհայրենեաց երկու.

— ԱՄԵՐԻԿԱ. Թագաւորն Ամերիկոյ անուանեալ ընդ Գուքսն Կողերայ, երեքդարադյն որոյ Փիլատելփեայ Փօ Պոլսոյ. և Աւագանիին համարակալ-եին 'ի 14. Սեպտեմբերի միայն

* Whig է լոր Անգղիոյ, և նշանակէ զայն մասն ժողովրդեան որ 'ի խաղաղ ծողովրդեան. Torry է այն մասն՝ որ 'ի կողմն թագէ միապետութեան, յայտնապէս յայտնութեան և 'ի հաւա-տարմութեան.

համբերեն. Այլք ասեն թէ համ-գէսն դեկտեմբերի 'ի 27 Օգոստոսի ընթերցայն հաստատեցաւ, յանդիման հինգ օրուց միայն. — Այլ և ս թէ զայս Թագաւորս այսորիկ տանուտէ-րաց է ընդ Գուքսն Մոնթիվէնտո-յոյ՝ կոչել որոյ Թագաւորին Գաղ-ղեայ.

— ԶԱՊԱՆՎԻՈՅ Օրագիր ասէ. Ապայ Սուրբ չորեքշաբթի ժամանակաւ 'ի բանդ արկաւ. վասն կատարելոյ զԱստուածային պաշտամանն յԱրքեպիսկոպոսին Լեւալայ.

ՓՐՈՒՍԻԱՅ Օգոստոսի. Զանն ան-ցեալ ամսոյ հրատարակէ զմտադրու-թեան տագաւորն Պրուսիոյ ընդ Փոլոցի զօրագլխին 'ի Պալերմօ. Իսկ 'ի Պալերմոյ գա-ւառաց ընկերակցն և ընկալան ի Լեհա-րաց. Թագաւորն գտան 'ի նոսա Փո-լոցի բարբառով որ զերկրին ցանկալ եւ խուժանին յաւն առնել ընդդէմ ան-յաւթեան՝ որ զինչայր առաջ նորա ըն-կեցուցեալ վարձն. Ի Վլանտ եւ յայտնեցաւ ծանուցեալ թշնամութեան 'ի մէջ Խոյանացորացն և զօրագլխակ-նաց. ասեն Զերութիւնք մեծապէս զգուշանան.

— ՏԻՐՈԼԻ. 'Ի 18 անցելոյ գրեն թէ Սրբազան Քահանայապետն իւրոյ ընդ-դէմ եկեղեցւոյ Սրբազանն Ֆասին և Կարդի-նալին Պէցզեայ. Նաև Սրբազանն Սրբազանն ո՛չ զապաստ 'ի մեծամասնեայ դատարանն է զամբարական առաջ երկրին. Մի է Կարգ հնարից առաց. «Ետէ ոչ է բոյ զելին զայս իւր նորանոր Սուբրութիւն, ժա-ռանգութեան հարկ պահանջեն զնոր Օրինակութիւն. « Ընդէ՞ր ոչ մեզ-նէ յայտնելու յաղթութեանցն,» Սրբազան Փա-փին պատասխանեաց Հեզութեամբ «Եթէ նոր հաստատութեանց զնոտն իւր էր ...»

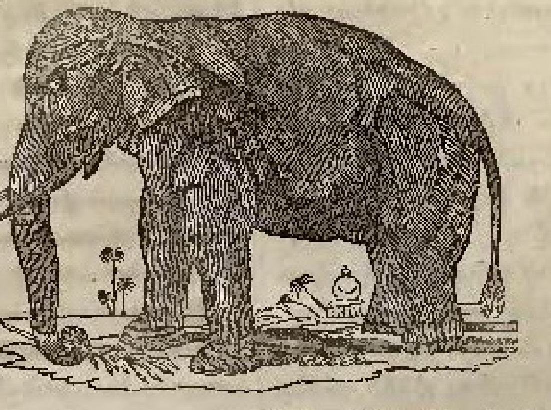

ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՓԻՂ

Փիղն է մեծագոյն ցամաքային կենդանեաց զոր ճանաչելոյ ցուցանեմք։ Սա բազում անգամ ստուարագոյն է քան զեզն. և բարձրութիւն արու հասակի ցնկատառն կամ երկոտասան ոտնաչափ. երկայնանկեաց է և ուժեղ, զի կշռէ 7500 ոճ։ Գլուխն նորա ահագին և ստուարամարմին։ Դէմքըն ընդարձակ է և կլորաձև. մինչ զի 'ի հնումն կրթէին զնոսա սպառազինել զդէմս, և 'ի ծայր կնճթին կապեալ զսուսեր՝ հանէին յպատերազմ թշնամեաց, որք կոտորած մեծ գործէին, և առաւելուք կոխէին զնոսա։ Պարկեշտ է յոյժ, զի նախ վարէ զմարդիկ, և սակս երանէ 'ի կորիւ ընտելեան։

Զօրութիւն սորա՝ որպէս հարկաւոր՝ մեծ է. բայց 'ի նմին ժամանակի այնպէս մեղմ է՝ զի ոչ ինչ իրաց վնասէ, մանաւանդ յանհատական՝ ուր և բնակի։

Ոչ ունէ ցերիս, քանզի սնանի արմատովք և սատակաց ծառոց։ Բայց որ ընտրելագոյնն է սորա, այս է՝ զի փոխանակ քթին ունի զկնճռոշաւոր մաոյն ինչ մարմնոյ, որ երկանէ մինչ քան զկռնան երկայնութեամբ երկուք կամ չորս ոտնաչափի։

Այս կոչեցաւ կնճիթ փղին, և կարող է թեքել առ ամենայն ուղղութիւնս։ Յորժամ կամի 'ի բաց հոլովել զոստս ծառոց պատէ զկնճիթն զայսուքիւ և բաշէ ուղղակի։

Յորժամ ըմպել կամիցի՝ ներքուսանէ զոյնն 'ի մէջ զհնոյն, ձեն զտրոզուն մինչ ջուր 'ի միում ժամանակի և ապրեալ 'ի բերանն կայօ՝ զբոլորն հանէ 'ի ներքս։

Սակայն քան մեծ է և զօրաւոր, մինչ երեւի որ անհնարաւոր է ընտելացուցանել. բայց մարդիկ ուսուցանեն զնոսա յօգնութիւն իւրեանց 'ի յոլովս գործս։

Յորժամ նորա խմանեն զանասունայն, ուր այսուքիւ կենդանիք բնակեն յանապատի, կազմեն գետն փոսորած մի ընդարձակ զանաքին և լոր խոտովք. թաղուն զմի միայն մեջս, և համար բաց թողուն դուռն մի մեծ։

Յետ այնորիկ թողուն մի կամ երկու ընտելացեալ փիղս, որք միաբանեալ ընդ վայրենեաց, և առ սակաւ սակաւ հաւանեցուցանեն զնոսա գալ յարգելարանն։ Անդէն և անդ 'ի գնալ միայն 'ի նոցանէ 'ի ներքս անդ, այլն՝

որ պատրաստ յաւէտ կայր ՚ի փակել ըզ-դուռն և կոչնաւոր ամէն դնոտ

Սկզբանն այսպէս ըմբռնեալ ե-լով սիրտս հաստատել, և Տէրանց ծագումն. բայց խոկոյն երկու ըն-տելացուցեալքն մեծատոյն և սեն-նագործեալք՝ որք նոքան անդ. կամաւ զոր առ նոսա յերկաթն կողմանց. և Հայրկա-նեն կենդանութեան մինչև անդրադարձան.

Ցես այնու զայ ոմն զկնի կոչման-դէ դերկաթանչիւր ոսս յերակող-մանց՝ առաստանաւ. և այնպէս յերկու մեծա-մեծ ծառս Սաստենալ լինին առանց ճարակի ժամն ինչ, և յայնժամ մա-մանակի ընդհանրապէս այնպէս հեղ-լինին, մինչ թայլ սան զկնքեանս ա-ձել յոխառն՝ յոր պատրաստեալ իւեն մասն նոցա.

Անդամ մի ՚ի Սուրաթ քաղա-քի ուր լսոյեալ՝ ընտելացուցեալ փի-ղըս պահէին, զերմակ ոմն՝ որ սովոր էր նստել ՚ի սողոսարի և սափել-զարդել. մերձ ՚ի տեղին՝ ուր պա-տուելի փիղք շնորհին զոմնայն ուտելոյ ըմպել Ջուր, ծանօթացու միում ՚ի մեծագոյն կենդանեացս այսոցիկ՝ և տայր նմա կորուզս և զայլ բոյսս, յորժամ փիղն անցանէր ՚ի զնանելն. Սա սովոր էր ձգել զերկայն կնճիթն իւր ՚ի պատուհանն՝ և ընդունել այգւոյ օրինակաւ որ ինչ միանգամ բարեկամն իւր հանէր տալ.

Բայց յաւուր միում զերձակն հիւանդ էր և ոչ խորհեալ թէ զի-նորդ մտատակոր իւր պղպեալ զկնդա-նին այդչափ մեծութեան և զօրութե, յորժամ ձգեաց փիղն զկնճիթն իւր ՚ի պատուհանն լաս ասեղնանիւն, փոխանակ տալոյ նմա զինչ ինչ ու-տել խայթեաց զնա ասղամբ իւրով.

Փիղն խոկոյն եհան արտաքս զկն-ճիթն իւր, և առանց յուզմնելոյ զնչան իմն մեծախնդրութեան, զը-նոց ըմպել Ջուր. այլ զկնի ըմպեցա-նելոյ զծառս իւր՝ ժողովեաց զթաղ-մութիւն ապականեալ Ջրոյ ՚ի պատուհանն իւր. և յանցանէին ՚ի կողմնէն զեր-ձակին, մինչ յեսս զառնայր. զառապ-կեալ յերեսս նորա. և այսպէս պատ-ժեաց այրն վասն զմնուութեան իւ-րոյ և ՚ի թշնամութե փոխեաց զբարեկա-մութիւնս.

Մինչ ես պատմութիւնն է վերայ փղի միոյ՝ որ եթէ ճշմարիտ լինէր՝ ասացել եմ որոնչելի հանդիսանայր.

Յաւուր միում մի ՚ի մեծագոյն փղաց ըմբռնեցաւ ուժգին բռնու-թեամբ և յուժու. պահապանն ոչ էր ՚ի ճանապարհի, և ոչ ոք կարէր հանդարտեցուցանել զնա. կամ հա-մարձակէր հուպ մատչել. մինչև նա վազվզելով այսու օրինակաւ, պատահեցաւ կնոջ պահապանի իւրոյ որ առեալ մանուկ զնա որպէս այլն, ընդ փոքրիկ զաւակաւ իւրով ՚ի բա-զուկս իւրում, որում Ջանայր զերծա-նել ՚ի կատաղութենէ նորա.

Այնն ընթացաւ փութով որչափ և կարէր էր. բայց խիմուալ թէ անհնարին էր նմա զերծանել, քանզի այսոքիկ կենդանիք թէև շատ մեծ են, սակայն կարեն ըն-թանալ արագապէս, դարձաւ յետս անվեհերաբար և ՚ի վայր ընկեց զմա-նուկն իւր առաջի փղին, և այսպէս խօ-սեցաւ ընդ նմա.

«Պատ. եղբարսուամացով. անասուն, այս է հաւատացեալ զոր ասենս վասն անմեղոյն եղբայրենցն մերոյ. Մեք-նաւեցաք և խնամ առ տարաք ըստ զցոյց և զսնունդ յոյժ մեծ հոգով, և ՚ի փոխանակ կամիս սպանանել զմեզ, ուրեմն կամիս զաւակաւ մանուկս իմ և զիս, ՚ի հաւատացեալ երախ-

տեսոյն՝ զոր արար քեզ այն իմ ։»

Մինչ դեռ նա աւելը զայն խօսէր՝ մերձեցաւ փոքր ՚ի տեղին՝ ուր փոքրիկ մանուկն էր ․ այլ փոխանակ մնգանելոյ ՚ի վերայ նորա և վնասելոյ նմա ․ զարկ եհար ՚ի կործան, և հայեցաւ ՚ի նա մտադրութեամբ ․ և յայնժամ պահու նախատեաց զխստասրտութիւն իւր և թոյլ եւս զենքն անկել ՚ի դամ մարք իւր ասաց ընդ խնդութիւն ։ Այսպիսի կենդանիք թէև առ հասարակ հլու են և հնազանդ առ մարդիկ, որպէս շուն՝ որոց խնամ ունին ՚ի վերայ, սակայն երբեմն լինին անհոյժ և անսանձ ։

Յարեւելեան կողմանս աշխարհի ուր գտանին փիղք, Թագաւորք և Կայսերք պահեն զնոսա ՚ի հեծանել ․ որպէս մեք զերիվարս ․ մի տեսակ խորան կամ աշտարակ հաստատեն ՚ի վերայ այսպիսի կենդանւոյս ․ յորոյ վերայ մի կամ երկու մարդիկ նստին և պահապանն՝ որ կառավարէ զնա՝ նստի ՚ի վերայ պարանոցի և առաջնորդէ նմա ՚ի ձեռն ծայրակաւոր բեւեռի ։

Այժմ այսպիսի կենդանիք ՚ի մեծ յարգի են, պահապանն յանձնարարի առաւելագոյն պատուէ, եթէ վնասեալ ինչ պատահի ՚ի կենդանւոյն անփութութեամբ իւրով ։

Թարգմանութիւն ՆԵՐՍԻՍԻ ԵՊԻՍԿ. ՄԵՆԱԿԻ

Բանասիրական

Վարք և Սովորութիւնք Պարսից

՚Ի մէջ Պարսկաստանեաց մասն պահպանելոյ զմանկունս իւրեանց, երևելի սովորութիւն մի կայ, այսինքն է, զի փութով զկնի ծննդեան մանկանն՝ պատեն զնա բոլորովին յառակ և ճերմակ ազով, և ՚ի մի սաւան առաւել թիզաւորեն շուրջ ՚նորա առախու միով ամեհեր ․ Իւր թէպէտ արիւնն հաւէ տառապեալ՝ դեռ եւս կըկին զայն գործեն մինչ ՚ի յերրորդ և ՚ի չորրորդ օրն ։ — ՚Ի յուլթն երրորդում աւուր զկնի ծնանելոյ մանկանց՝ զգեցուցանեն զնոսա յոսկի մինչ ՚ի գլուխ ՚ի մի չափահասութ, և ՚ի հանգերձս պայծառս, ոչ մասնաւորեալ և զծիր խոյին, որ է հասարակ ՚ի մէջ նոցա ։ — ՚Ի մետասաներորդում աւուր մայր նորածին մանկան յուռանոյ զմանուկ իւր, յասանելով զամենայն ով և զորքանն, որով փոքրիկ սանդղձուածն այն պատեալ էր ․ և այն նուիրէ զնա հօր նորին, զոր առնելով ՚ի գիրկս իւր և ՚ի ծունկս անկանելով, աղօթէ առ Աստուած, առ Մարգարէն, և առ Ալին, և ՚ի նոյն ժամու տայ զանուն մանկանն, — Այժմ մտադրելի է ՚ի մէջ նոյն Պարսկաստանեաց սովորութիւն ազգեյոյ նորածին մանկանց ։ Ըստ Թուի Պարսկաստանեաց հաճոյական է, այլ և ՚ի նոյն ժամու մեծարագոյն իսկ, Մանկունք նոցա յայժմ պատուաւորք ունին զնեն մեծագոյն իւրեանց, և ոչ լինին մասնակից խոնարհութեանց նոցա, բայց յորժամ մեծանան, հարսանեաց զնոսա ՚ի պատասխանատուութիւն հայրենեաց ։ Պարսիկք ընդ առաւօտն բաց սովորութեան իւրեանց ըմպեն զջուր ․ մեքառաջէս երկու բաժակս ։ — ՚Ի միջաւոր ժամու աւուրն ուտեն զկերակուր իւրեանց, յոր մրգաղէս զոյ փլաւն զաւելի ։ Իջերեկոյ ժամանն միևսանին ըմպեն զջուր, և ՚ի յետ երրորդ ժամուն ուտեն զընթրիս իւրեանց ։ — Այժմ կրծոտելոք են, քանզի բնաւ ոչ զինք ունին կառարել՝ զհատուածապահութեան իւրեանց, որ է հինգ անգամ յաւուրն ։

Թարգմանութիւն Մ. Ն.

Արհեստ Պահելոյ Զառողջութիւն

Եթէ առաքինի, կատարելոյն զբար- կութ քո, չափաւորեա զախորժակս քո 'ի բազմակերութենէ կերակրոց. կեր զկե- րակուր քո առ սակաւ առ սակաւ, և յու ծամեա զայն. մի ուտեր ցյագենալ. կեր զխախտմունս քո 'ի ժամանակի. Ընդ առաւօտ ձմերայնոյ՝ բաժակ մի կամ երկու գինւոյ՝ յոյժ օգտակար է. ընդ միջօրեայս ձեռ.գն կեր զկերակուր քո, այլ մի ուտեր զմիս ազգաւոր. կեր զընթրիս 'ի համապատեալ ժամու և սակաւ, մի 'նջեր մինչև ցերկուս ժամս զկնի ընթրեաց. —

Հարկաւորագոյն խորհուրդ վասն պահելոյ զանձն 'ի բարւոք վիճակի, է չափաւոր լինել 'ի չարաշահութիւնս ամենայն ասնոք հաճոյից լնութեան. քանզի ամենայն չափազանցութիւն 'նուաղեցուցանէ զզօրութիւն մարդոյ. Մի՛ է ծնունդ ընդ երկար 'ի միում ժա- մանակի, նմանապէս և մի կանգներ ընդ երկար. և մի եւս հանգչիր սո- ւաւել քան զհարկաւորն. Ի ձմե- ռան առաւօտ մի պահեր զգեղ յոյժ ջերմ, և ոչ ընդ ամառն՝ յոյժ սառն. Օ՛հ ջերմ ջրով լուանալ կամ զկնի բաղանեաց՝ մի կար 'ի ցուրտ ելանել. և մի զախահարեր զգեղ 'ի ժամ՝ սրտմտութեան. քանզի անառողջարար է յոյժ. —

Լուծեալ զհանդերձս, ծածկեա զմար- մին ոտից քոց մինչև ջեռասցին. և ապա յայնժամ 'ի մահիճ երթիցես՝ 'ի բաց արկ զամենայն մտածմունս. և եթէ զայս ամենայն պահեսցես՝ առողջ կեաս.

Թարգմանութիւն Մ. Ն.

ԿԻՆ

Թարգմանեալ 'ի Լամարթինի Անգղիացւոյ՝ առ կին իւր, 'ի պատիւ Աղեքսանդրի Յակոբեան Աշխարհի.

Կի՛ն, քաղցրը կեն, սիրատիփ.
Որոյ անուն պատուականին

Զմայլելապար չափեցմունք
Օրհնելութեանց քերթուածս.

Մայր և ծնող քո շնորհաշուք
Որ անզգամնոյն և ամէն՝
Շողոյն հրաշալեաց հրեշտակ՝
Լուսաւորելոյն քեզ յուսուցէ.

Միջոցինձ յարագոյ
Վայելչութեանց և վայոց.
Ու.րախութեանց հրաշակեալ,
Հայրենիանց՝ 'ի գրոս.

Որ մինչ անխիղճ պճնակին,
Հաճոյականս սահուէին.
Որ ճշմարիտ և ճարտար
Կառ 'ի չարիս մխիթար.

Նա մանուանց՝ երբ զծեմ
Վիճակաւ մայրը Հնդկին
Ցողոյ 'ի խոր հեծութեանց
Կայծականիս սրտառուաց.

Ո՞ կարէցէ կալ անկեղծ
Այն քո հասնոս բարձրեց.
Անօրինակ և սիրոյ
Թէ 'ի չարիս՝ լէ է բարիս.

Ցուցեալ՝ յանձն փրկութիւն
Ծնեալ 'ի սուգ մայրել ան.
Ոչ պէտք յօղին ցնծութեան,
Ոչ ամբարձոյ պտուղ քայ.

Թող՝ վշտահար լինել ամէնք,
Յուսամբեցէ քեզ զօձիր,
Տես զի՞ զոլոր՝ վալարիս,
Խորին ցաւոց հարդաւել.

Մինչ յողսոյ հանդէպ, հի՛—
Եւ զօրծ սնեա կատարի.
Հրեշտակազինք երեսաց
'Ի պարզերեն հայիչ.

Սիրե՛մ սրտե գույն քոյ մամ.
Ցոր 'ի ձեռ.ին զողորմեան,
Ցիրաւհարար ամբասանան
Փրկաբերեան զաւաքան.

Բայց արդ առ քեզ զուանամ կին.
Նա ընդեր խոկ ծածկեցեմ—
Զի սէր առ սէր սիրուհեաց
Ի՛ զոր ըզգամ յես ըղձէն.

Իմ զողորմեա՛ն սիրուն կին,
Պատմել մեզ՞ն կարիցեմ.
Թէ զի՞ զայրս, զի՞ 'ի վէպ
Սրտով զքեզ սիրեցեմ.

'Ի քեզ, իմ կի՛ն Լիւսիւ,
Զորջ տեսանեմ զայնսպիսի՝
Որինչ 'ի սէր կանանց՝
Մեծ համարիմ և քաղցրիկ.

Մ. Պ. Թաղիադեանց Հրատարակող